

Nr 297.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i utlänningslagen den 15 juni 1945 (nr 315) samt om fortsatt giltighet av samma lag; given Stockholms slott den 23 maj 1947.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändring i utlänningslagen den 15 juni 1945 (nr 315) samt om fortsatt giltighet av samma lag.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Herman Zetterberg.

Förslag

till

Lag

angående ändring i utlänningslagen den 15 juni 1945 (nr 315) samt om fortsatt giltighet av samma lag.

Härigenom förordnas, dels att 1, 2, 8, 15, 19, 24, 25, 31, 33—35, 42, 46, 47, 49 och 51 §§ utlänningslagen den 15 juni 1945¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels att 44 § i lagen skall upphöra att gälla, dels att till lagen skola fogas två nya paragrafer, betecknade 38 a § och 46 a § samt av nedan upptagen lydelse, dels ock att lagen, vilken gäller till och med den 30 juni 1947, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1950.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

1 §.

1 §.

Utlänning som ———— såsom pass.

Legitimationshandling skall, där Konungen det förordnar, vara försedd med påteckning av svensk myndighet (visering). Erfordras ej enligt vad nu sagts visering, skall legitimationshandlingen i fall som avses i 28 § första stycket vara försedd med bevis om uppehållstillstånd.

Där Konungen så förordnar, må utlänning endast med särskilt tillstånd av svensk myndighet (visering) inresa och uppehålla sig i riket. Att även eljest för inresa i visst fall kräves särskilt tillstånd stadgas i 28 § första stycket.

2 §.

2 §.

Ämnar utlänning här i riket utöva verksamhet varför jämlikt 13 eller 14 § erfordras arbetstillstånd, skall bevis om sådant tillstånd finnas å legitimationshandlingen.

Där Konungen så förordnar, må utlänning, som ämnar här i riket an- taga anställning eller utöva verksamhet för vilken jämlikt 13 eller 14 § erfordras arbetstillstånd, inresa endast om sådant tillstånd meddelats.

8 §.

8 §.

Upphållstillstånd meddelas av den centrala utlänningsmyndigheten.

Fråga om uppehållstillstånd prövas av den centrala utlänningsmyndigheten. I den omfattning Konungen för-

¹ Senaste lydelse av 33 och 49 §§ se SFS 1946:360.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

ordnar må ansökan om sådant tillstånd upptagas jämväl av lokal myndighet, som därvid äger bevilja tillstånd; finnes ansökan ej böra bifallas, skall ärendet underställas den centrala utlänningsmyndigheten.

Upphållstillstånd skall — — — riket (utresebeslut).

Bevis om upphållstillstånd skall tecknas å legitimationshandlingen.

15 §.

Arbetstillstånd meddelas av den centrala utlänningsmyndigheten.

I ärende angående sådant tillstånd skall den centrala utlänningsmyndigheten, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur, inhämta utlåtande från den centrala arbetsmarknadsmyndigheten eller från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehavas, ävensom bereda sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetstagare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig.

Arbetstillstånd skall — — — finnas erforderliga.

Bevis om arbetstillstånd skall, så snart det lämpligen kan ske, tecknas å legitimationshandlingen.

19 §.

Utläning som — — — — — fall, nämligen

- 1) om han är — — — — — dylik sysselsättning;
- 2) om han har — — — — — sin försörjning;
- 3) om han varit — — — — — osedlig verksamhet;

19 §.

Fråga om arbetstillstånd prövas av den centrala utlänningsmyndigheten. I den omfattning Konungen förordnar må ansökan om sådant tillstånd upptagas jämväl av lokal myndighet, som därvid äger bevilja tillstånd; finnes ansökan ej böra bifallas, skall ärendet underställas den centrala utlänningsmyndigheten.

Innan den centrala utlänningsmyndigheten avgör fråga om arbetstillstånd, skall samråd äga rum med den centrala arbetsmarknadsmyndigheten, vilken i ärende av principiell betydelse eller eljest av större vikt bör bereda sammanslutningar av arbetsgivare och arbetstagare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

- 4) om han ej — — — — — 1 § sägs;
 5) om hans legitimationshandling icke är, där så erfordras, försedd med bevis som i 2 § sägs;
 6) om han uraktlåter — — — — — oriktig uppgift;
 7) om han tidigare blivit härifrån utvisad samt icke erhållit Konungens tillstånd att återvända, där sådant erfordras.

I fall — — — — — 3) sägs.

Innehar utlänning legitimationshandling som är försedd med visering, må han avvisas allenast på sådan grund som ovan i 6) sägs.

Innehar utlänning visering, må han avvisas allenast på sådan grund som ovan i 6) sägs.

24 §.

24 §.

Avvisning skall — — — — — angående verkställigheten.

Utlänningen bör — — — — — orsaker flytt.

Kan avvisning ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, polismyndigheten taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta den centrala utlänningsmyndigheten. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för avvisningens verkställande skall polismyndigheten överlämna frågan om verkställigheten till den centrala myndighetens avgörande. Har sådant överlämnande skett, äger den centrala myndigheten förordna, att utlänningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

Kan avvisning ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, polismyndigheten taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta den centrala utlänningsmyndigheten. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för avvisningens verkställande skall polismyndigheten överlämna frågan om verkställigheten till den centrala myndighetens avgörande. Har sådant överlämnande skett, äger den centrala myndigheten förordna, att utlänningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt. *Föreligga skäl att av polismyndighet meddelat beslut om avvisning icke skall lända till efterrättelse, äger den centrala myndigheten förordna därom.*

25 §.

25 §.

Saknar utlänning legitimationshandling som i 1 § sägs, eller kvar-

Uppehåller sig utlänning i riket utan legitimationshandling som i 1 § sägs

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

bliver han efter utgången av den tid han äger rätt att vistas här i riket, må den centrala utlänningsmyndigheten meddela förordnande, att han ofördröjligen eller inom viss tid skall avresa från riket vid äventyr att han, därest han ej avreser, skall förpassas ur riket (förpassningsbeslut).

eller utan att, där så erfordras, innehava visering eller uppehållstillstånd, må den centrala utlänningsmyndigheten meddela förordnande, att han ofördröjligen eller inom viss tid skall avresa från riket vid äventyr att han, därest han ej avreser, skall förpassas ur riket (förpassningsbeslut).

Har den — — — — — förpassningsbeslut meddelas.

31 §.

31 §.

Länsstyrelse må — — — utläningar, nämligen

- 1) zigenare ävensom — — — dylik sysselsättning;
- 2) den som — — — otuktiga levnadssätt;
- 3) den som — — — — annan hantering;
- 4) den som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit för annat brott än ovan avses dömd till straffarbete, fängelse ej under sex månader, internering eller förvaring, ungdomsfängelse eller tvångsuppfost-
ran eller ock förklarats vara övertygad om gärning, varå straffarbete eller fängelse i sex månader kan följa men jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen befunnits strafflös, allt såframt gärningens beskaffenhet föranleder till antagande att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet; dock att utvisning för gärningen ej må ske, där ej förhör som i 33 § sägs i ärendet hållits innan sex månader förflutit från det han efter utståndet straffarbete eller fängelse blivit frigiven eller ock efter internering, förvaring, ungdomsfängelse eller tvångsuppfost-
ran blivit utskrivnen eller, där utlänningen befunnits strafflös, inom ett år från det utslaget vann laga kraft;

- 4) den som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit för annat brott än ovan avses dömd till straffarbete, fängelse ej under sex månader, internering eller förvaring, ungdomsfängelse eller tvångsuppfost-
ran eller ock förklarats vara övertygad om gärning, varå straffarbete eller fängelse i sex månader kan följa, men *enligt lagen om villkorlig dom erhållit anstånd med straffets ådömande* eller jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen befunnits strafflös, allt såframt gärningens beskaffenhet föranleder till antagande att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet; dock att utvisning för gärningen ej må ske, där ej förhör som i 33 § sägs i ärendet hållits innan sex månader förflutit från det han efter utståndet straffarbete eller fängelse blivit frigiven eller ock efter internering, förvaring, ungdomsfängelse eller tvångsuppfost-
ran blivit utskrivnen eller, där utlänningen *fått villkorlig dom* eller befunnits strafflös, inom ett år från det utslaget vann laga kraft;

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

5) den som — — — — — sådant brott.

Vid bedömande — — — — — äro därtill.

Om hemsändande av utlänning som faller fattigvården till last är särskilt stadgat.

Om hemsändande av utlänning som faller fattigvården till last *beslutar Konungen*.

33 §.

Finner länsstyrelse, efter framställning av polismyndighet eller eljest, anledning till utvisning av utlänning föreligga på grund av stadgande i 31 §, skall länsstyrelsen föranstalta därom att utlänningen, så snart ske kan, inställes till förhör inför länsstyrelsen; dock må, där utlänning förvaras i kronohäkte som står under lagfarens tillsyningsmans uppsikt, förhöret efter länsstyrelsens beprövande kunna hållas av tillsyningsmannen.

Vid förhör varom nu är sagt äger utlänningen, där han så äskar, åtnjuta hjälp. Länsstyrelsen skall, om utlänningen det begär, förordna lämplig person att biträda honom, där han är på fri fot dock allenast om han kan antagas icke äga tillgång till gäldande av biträdesersättning. Om vad nu är stadgat åligger det länsstyrelsen att före förhöret underrätta utlänningen.

Över förhöret — — — — — vid förhöret.

Ärende angående — — — strafftidens utgång.

34 §.

Utvisningsbeslut skall innehålla förbud för utlänningen, vid äventyr som i 42 § sägs, att utan *Konungens tillstånd* återvända till riket; och skall länsstyrelsen i beslutet giva till känna vad utlänningen har att iakttaga, där han vill söka ändring i beslutet, samt tillställa honom skriftligt beslut

33 §.

Finner länsstyrelse, efter framställning av polismyndighet eller eljest, anledning till utvisning av utlänning föreligga på grund av stadgande i 31 §, skall länsstyrelsen föranstalta därom att utlänningen, så snart ske kan, inställes till förhör inför länsstyrelsen.

Vid förhöret äger utlänningen åtnjuta biträde. Har utlänningen ej utsett biträde och finnes på grund av sakens beskaffenhet eller eljest hans rätt icke kunna utan biträde tillvaratas, skall länsstyrelsen därtill förordna lämplig person. Är utlänningen ej på fri fot, skall även eljest, om han begär det, biträde förordnas av länsstyrelsen. Om vad nu är stadgat åligger det länsstyrelsen att före förhöret underrätta utlänningen.

34 §.

Utvisningsbeslut skall innehålla förbud för utlänningen, vid äventyr som i 42 § sägs, att utan *tillstånd i den ordning 38 a § stadgar* återvända till riket; och skall länsstyrelsen i beslutet giva till känna vad utlänningen har att iakttaga, där han vill söka ändring i beslutet, samt tillställa ho-

(Gällande lydelse:)

så snart ske kan. Är utlänningen tillstades, skall beslutet ock muntligen avkunnas för honom.

När beslut — — — — — kan, underrättas.

35 §.

Vill den som genom länsstyrelses beslut förklarats skola utvisas överklaga beslutet, äger han till länsstyrelsen ingiva eller med posten i betalt brev insända sina till Konungen ställda besvär. Besvären skola vara länsstyrelsen tillhanda sist å åttonde dagen efter det beslutet tillställdes utlänningen. Förvaras klaganden i häkte, må besvären inom tid som nu sagts ingivas till tillsyningsmannen vid häktet, som har att ofördröjligen insända besvären till länsstyrelsen. Vill utlänning som icke är på fri fot anföra besvär, åligger det länsstyrelsen eller tillsyningsman vid häkte att tillse att utlänningen därvid ej saknar nödigt biträde.

Inkomna besvär — — — nedre justitierevisionen.

(Föreslagen lydelse:)

nom skriftligt beslut så snart ske kan. Är utlänningen tillstades, skall beslutet ock muntligen avkunnas för honom.

35 §.

Över utvisningsbeslut må utlänningen klaga hos Konungen genom besvär. Klagande har att till länsstyrelsen inkomma med besvären inom åtta dagar efter det beslutet tillställdes honom. Är klaganden intagen i fångvårdsanstalt eller häkte, må besvären inom samma tid ingivas till styresmannen för anstalten eller föreståndaren för häktet. Denne skall tillse att klaganden vid besvärens anförande ej saknar nödigt biträde.

38 a §.

Tillstånd för utvisad utlänning att återvända till riket meddelas av Konungen eller, såvitt fråga är om kort besök för angelägenhet av synnerlig vikt, av den centrala utlänningsmyndigheten.

42 §.

Har utlänning som blivit härifrån utvisad återvänt utan att han därtill erhållit Konungens tillstånd, där sådant erfordras, och har han ej av politiska orsaker flytt från det land, varifrån han hit ankommit, straffes med fängelse i högst sex månader. Sedan utlänningen undergått straff, skall han

42 §.

Har utlänning som blivit härifrån utvisad återvänt utan tillstånd, där sådant erfordras, och har han ej av politiska orsaker flytt från det land, varifrån han hit ankommit, straffes med fängelse i högst sex månader. Sedan utlänningen undergått straff, skall han omedelbart föras ur riket;

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

omedelbart föras ur riket; och skall och skall därvid förfaras enligt de i därvid förfaras enligt de i 36 § angivna grunderna. 36 § angivna grunderna.

Den som skäligen misstänkes för brott varom i denna paragraf sägs skall, där ej särskilda omständigheter till annat föranleda, tagas i häkte.

46 §.

Innan den centrala utlänningsmyndigheten meddelar utrese-, avvisnings- eller förpassningsbeslut eller beslut rörande verkställighet av utvisning, skall yttrande inhämtas från en nämnd bestående av tre ledamöter (utlänningsnämnden).

Beträffande utlänningsbeslut, för vilken utresebeslut gäller, må förpassningsbeslut meddelas utan nämndens hörande. Utan hinder av vad i första stycket stadgas må vidare, där ärendet är av synnerligen brådsåkande natur, den centrala utlänningsmyndigheten i ärendet meddela beslut utan att yttrande inhämtats från nämnden; dock skall beslutet snarast möjligt anmälas för nämnden.

Den centrala utlänningsmyndigheten må jämväl i andra ärenden än i första stycket sägs inhämta nämndens yttrande.

Ledamöterna av — — — stadgade behörighetsvillkoren.

I den centrala utlänningsmyndighetens protokoll skall nämndens yttrande antecknas, så ock särskild mening som yppats av någon dess ledamot.

46 §.

I ärende som avses i denna lag äger den centrala utlänningsmyndigheten inhämta yttrande från en nämnd bestående av tre ledamöter (utlänningsnämnden).

46 a §.

Yttrande från utlänningsnämnden skall, om ej ärendet är synnerligen brådsåkande, inhämtas innan den cen-

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

trala utlänningsmyndigheten meddelar beslut i ärenden av följande slag:

- a) *avvisning;*
- b) *utresebeslut;*
- c) *förpassning i annat fall än där utresebeslut gäller;*
- d) *verkställighet av utvisning, där utlänningen som skäl mot åtgärden åberopar, att han av politiska orsaker flytt från det land, till vilket han skall befordras, eller att han i sistnämnda land kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land, från vilket han av dylika orsaker flytt, samt detta påstående ej är uppenbarligen oriktigt;*
- e) *verkställighet av avvisning eller förpassning, där utlänningen åberopar skäl som sägs under d) samt påståendet ej prövats av utlänningsnämnden i avvisnings- eller förpassningsärendet och ej är uppenbarligen oriktigt.*

Har beslut som avses i första stycket meddelats utan att nämndens yttrande inhämtats, skall beslutet snarast möjligt anmälas för nämnden.

47 §.

47 §.

Över den centrala utlänningsmyndighetens *avvisnings- eller förpassningsbeslut eller beslut rörande verkställighet av utvisning, så ock över myndighetens beslut i ärende angående uppehålls- eller arbetstillstånd, som tillika innehåller utrese- eller förpassningsbeslut, må klagan föras, där antingen utlänningsnämnden eller någon dess ledamot yppat avvikande mening eller ock beslutet meddelats utan att yttrande inhämtats från nämnden. Vad sålunda stadgats skall dock ej gälla förpassningsbeslut varom i 46 § andra stycket första punkten sägs.*

Över den centrala utlänningsmyndighetens *beslut i ärende som avses i 46 a § eller beslut i ärende angående uppehålls- eller arbetstillstånd, som tillika innehåller utrese- eller förpassningsbeslut, må klagan föras allenast om utlänningsnämnden ej avgivit yttrande i ärendet eller om nämnden eller någon dess ledamot yppat avvikande mening. Över myndighetens beslut om verkställighet av avvisning, förpassning eller utvisning i andra fall än som avses i nämnda lagrum under d) och e) må klagan ej föras.*

(Gällande lydelse:)

Klagan föres hos Konungen genom besvär, som skola *ingivas eller med posten i betalt brev insändas till den centrala utlänningsmyndigheten eller länsstyrelsen*. Besvären må ock, där klaganden förvaras i häkte *ingivas till tillsyningsmannen vid häktet*. Besvären skola vara den centrala myndigheten, länsstyrelsen eller tillsyningsmannen tillhanda sist å åttonde dagen efter det beslutet tillställdes utlänningen. Länsstyrelse och tillsyningsman äro pliktiga att ofördröjligen insända inkomna besvär till den centrala utlänningsmyndigheten. Vill utlänningsman som icke är på fri fot anföra besvär, åligger det länsstyrelsen eller tillsyningsman vid häkte att tillse att utlänningen därvid ej saknar nödigt biträde.

Inkomna besvär skall den centrala utlänningsmyndigheten, så snart ske kan, jämte eget utlåtande och övriga till ärendet hörande handlingar insända till justitiedepartementet.

49 §.

Äger utlänningsman föra klagan över den centrala utlänningsmyndighetens beslut rörande avvisning, förpassning eller verkställighet av utvisning eller över länsstyrelsens beslut angående utvisning, må beslutet ej verkställas innan tiden för anförande av besvär utgått, eller, när besvär anförts, Konungen meddelat beslut eller ock utlänningsman enligt 29 eller 36 § avgivit förklaring, att han åtnöjes med beslutet.

Kan beslut om utlännings avvisning, förpassning eller utvisning icke verkställas eller *yppas nya skäl efter det Konungen meddelat eller fastställt avvisnings- eller förpassningsbeslut eller meddelat utvisningsbeslut enligt 37 §*

(Föreslagen lydelse:)

Klagan föres hos Konungen genom besvär. *Klagande har att till den centrala utlänningsmyndigheten eller länsstyrelsen inkomma med besvären inom åtta dagar efter det beslutet tillställdes honom. Är klaganden intagen i fångvårdsanstalt eller häkte, må besvären inom samma tid ingivas till styresmannen för anstalten eller föreståndaren för häktet. Denne skall tillse att klaganden vid besvärens anförande ej saknar nödigt biträde.*

49 §.

Beslut av den centrala utlänningsmyndigheten, över vilket enligt 47 § klagan må föras, samt länsstyrelsens beslut om utvisning må ej verkställas utan att det äger laga kraft eller ock utlänningsman enligt 29 eller 36 § avgivit förklaring, att han åtnöjes med beslutet.

Kan beslut om utlännings avvisning, förpassning eller utvisning icke verkställas eller *föreligga eljest skäl att beslutet icke längre skall lända till efterrättelse, må Konungen förordna där om ävensom meddela de föreskrifter*

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

eller efter det annat utvisningsbeslut vunnit laga kraft, må Konungen förordna, att beslutet icke skall lända till efterrättelse, ävensom meddela de föreskrifter med avseende å utlänningens uppehåll i riket som kunna prövas erforderliga eller ock uppdraga åt den centrala utlänningsmyndigheten att meddela sådana föreskrifter.

Har den — — — — — till efterrättelse.

Finner på — — — — — beslutets dag.

med avseende å utlänningsens uppehåll i riket som kunna prövas erforderliga eller ock uppdraga åt den centrala utlänningsmyndigheten att meddela sådana föreskrifter.

51 §.

Finnes i — — — — — prövas lämplig.

Vid förhöret skall för att tillvarata statens intresse lämplig person, som av länsstyrelsen därtill förordnas, vara närvarande. Rätten eller på landet domaren skall inkalla utlänningen till förhöret, om han är på fri fot, och eljest ombesörja att han inställes vid rätten. Hörsammar icke utlänning, som är på fri fot, kallelse att inställa sig, må rätten förordna att han skall hämtas.

Utlänningen äger, där han så äskar, vid förhöret åtnjuta hjälp. Rätten eller på landet domaren skall, om utlänningen det begär, förordna lämplig person att biträda honom, där han är på fri fot dock allenast om han kan antagas icke äga tillgång till gäldande av biträdesersättning. Om vad nu är stadgat åligger det rätten eller domaren att före förhöret underrätta utlänningen.

Där omständigheterna det påkalla, förordne rätten att förhöret skall hållas inom stängda dörrar. Angående förhöret skall i övrigt, där ej annat följer av vad i 59 § stadgas, i tillämpliga delar gälla vad som är föreskrivet

51 §.

Vid förhöret skall för att tillvarata statens intresse lämplig person, som av länsstyrelsen därtill förordnas, vara närvarande. Rätten skall inkalla utlänningen till förhöret, om han är på fri fot, och eljest ombesörja att han inställes vid rätten. Hörsammar icke utlänning, som är på fri fot, kallelse att inställa sig, må rätten förordna att han skall hämtas.

Vid förhöret äger utlänningen åtnjuta biträde. Har utlänningen ej utsett biträde och finnes på grund av sakens beskaffenhet eller eljest hans rätt icke kunna utan biträde tillvaratagas, skall rätten därtill förordna lämplig person. Är utlänningen ej på fri fot, skall även eljest, om han begär det, biträde förordnas av rätten. Om vad nu är stadgat skall rätten före förhöret underrätta utlänningen.

Där omständigheterna det påkalla, förordne rätten att förhöret skall hållas inom stängda dörrar. Angående förhöret skall i övrigt, där ej annat följer av vad i 59 § stadgas, i tillämpliga delar gälla vad om rättegång i

(Gällande lydelse:)

om brottmål däri talan om ansvar föres.

Rätten eller domaren skall, sedan utredningen avslutats, skyndsamt insända protokoll och övriga handlingar i ärendet till justitiedepartementet.

(Föreslagen lydelse:)

brottmål är stadgat; förhöret skall anses som bevisupptagning utom huvudförhandling.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1947; dock att 31 § sista stycket, 33 § andra stycket, 42 § andra stycket, 44 § och 51 § i nu gällande lydelse skola äga tillämpning till och med den 31 december 1947.

I fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse som i lagen avses skall vad där är stadgat om ansvar gälla även efter den 30 juni 1950.

Uppehålls- eller arbetstillstånd må meddelas även för tid efter den 30 juni 1950, dock ej längre än för högst fem år efter sistnämnda dag.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 maj 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena och statsrådet Mossberg anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, fråga om *fortsatt giltighet av utlänningslagen och om vissa ändringar i samma lag* samt anför följande.

Inledning.

Lagen den 15 juni 1945 (nr 315) om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslagen) trädde i kraft den 1 juli 1945 och gäller till och med den 30 juni 1947. Huvudprinciperna i lagen, vilka överensstämma med tidigare lagstiftning på området, innebära skyldighet för utlänning, som önskar inresa eller uppehålla sig i vårt land, att vara försedd med pass eller liknande legitimationshandling samt att vid vistelse här utöver viss tid inneha uppehållstillstånd och vid arbetsanställning i landet arbetstillstånd. Därjämte innehåller lagen bland annat stadganden om avvisning, förpassning eller utvisning av utlänning, som av någon anledning icke anses böra få inresa eller uppehålla sig i riket, samt straffbestämmelser för överträdelse av lagen. I lagen ha även meddelats olika fullmakter för Kungl. Maj:t, dels att meddela tillämpningsföreskrifter och dels att utan hinder av vad i lagen stadgas utfärda på grund av särskilda förhållanden nödiga specialbestämmelser. Flertalet tillämpningsföreskrifter till lagen ha meddelats i utlänningskungörelsen den 15 juni 1945 (nr 317).

Med anledning av att giltighetstiden för utlänningslagen utgår den 30 juni 1947 anbefalldes Kungl. Maj:t den 26 april 1946 statens utlänningskommision att, efter berörda myndigheters hörande, inkomma med förslag till de ändringar i lagen, som kunde anses erforderliga och lämpliga i samband med förlängning av lagens giltighetstid efter den 1 juli 1947. Till fullföljande härav har kommissionen i skrivelse den 14 december 1946 framlagt åtskilliga

förslag till lagändringar. Till kommissionen hade dessförinnan avgivits yttranden av utlänningsnämnden, chefen för försvarsstaben, socialstyrelsen, kommerskollegium, statens arbetsmarknadskommission, statspolisintendenten, landsorganisationen i Sverige, svenska arbetsgivareföreningen, överståthållarämbetet och länsstyrelserna samt föreståndarna för de större passkontrollerna.

På uppdrag av statsrådet Mossberg har ordföranden i statens utlänningskommission Nils Hagelin inom socialdepartementet verkställt översyn av nämnda kommissions och statens flyktingsnämnds verksamhet och organisation, i syfte att skapa en efter fredsmässiga förhållanden avpassad ordning för handläggningen av de frågor, som hittills ankommit på nämnda organ. Angående verksamheten för flyktingar har framlagts en promemoria av den 11 februari 1947, under det att utlänningskommissionens organisation och verksamhet i övrigt behandlats i en särskild promemoria av den 31 januari 1947. I sistnämnda promemoria har utredningsmannen jämväl föreslagit ändringar i 8 och 15 §§ utlänningslagen. I anslutning till förslagen rörande verksamheten för flyktingar har utredningsmannen i en särskild promemoria av den 11 februari 1947 föreslagit upphävande av bestämmelserna i 61 § 2 mom. fattigvårdslagen om utlännings hemsändande.

De av utredningsmannen väckta förslagen, med undantag för förslaget om ändring i utlänningslagen, komma att senare denna dag anmälas av statsrådet Mossberg.¹

Över utredningsmannens promemoria rörande utlänningskommissionens organisation och verksamhet ha efter remiss, i vad avser förslaget till ändring i utlänningslagen, avgivits yttranden av statens utlänningskommission, statens arbetsmarknadskommission, landsorganisationen i Sverige, tjänstemännens centralorganisation, överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Jönköpings, Blekinge, Malmöhus, Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län. Särskilda yttranden berörande förevarande fråga ha därjämte av vissa länsstyrelser bilagts från polismyndigheter i länen.

På grundval av de förslag till ändringar i utlänningslagen, som sålunda framlagts dels av utlänningskommissionen och dels av utredningsmannen, har inom justitiedepartementet utarbetats en promemoria med utkast till vissa ändringar i lagen. Över denna promemoria ha efter remiss yttranden avgivits av socialstyrelsen, statens utlänningskommission, statens arbetsmarknadskommission, utlänningsnämnden, överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Malmöhus och Göteborgs och Bohus län ävensom av svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige och Sveriges advokatsamfund. Yttranden hava jämväl bilagts av överståthållarämbetet från poliskammaren och kriminalpolisintendenten i Stockholm samt av länsstyrelsen i Malmöhus län från poliskamrarna i Malmö och Hälsingborg.

Jag anhåller nu att till behandling få upptaga dels fråga om förlängd giltighetstid för utlänningslagen och dels fråga om vissa ändringar i samma lag.

¹ Se prop. nr 270 och 274.

Fråga om fortsatt giltighet av utlänningslagen.

Beträffande den närmare innebörden av den i utlänningslagen reglerade utlänningskontrollen, dennas omfattning, antalet utlännningar i landet m. m. kommer en redogörelse att lämnas av statsrådet Mossberg vid anmälan av fråga om anslag till utlänningskommissionen m. m. Till denna redogörelse ber jag att få hänvisa.

I sin förut berörda skrivelse den 14 december 1946 med förslag till ändringar i utlänningslagen har *statens utlänningskommission* meddelat, att samtliga de myndigheter, av vilka kommissionen inhämtat yttranden i frågan, syntes vara av den meningen, att utlänningslagstiftningen i stort sett vore ändamålsenlig. Kommissionen har förklarat sig dela denna uppfattning men framhållit, att den vore medveten om att en successiv återgång till lugnare förhållanden i världen kommer att möjliggöra sådana lättnader i resemöjligheterna mellan länderna, att lagstiftningen framdeles borde få ett i vissa avseenden förändrat innehåll. När tidpunkten för sådana ändringars genomförande komme att inträda vore dock icke möjligt att nu förutsäga. Med hänsyn härtill och då den nuvarande utlänningslagen i huvudsak varit oförändrad under tjuvu år, ansåge kommissionen det icke vara skäl att utlänningslagen längre gjordes tidsbegränsad. De lagändringar, som framdeles visade sig möjliga och erforderliga, borde upptagas till behandling successivt allt efter som förhållandena förändrades.

Vid övervägande inom justitiedepartementet av utlänningskommissionens förslag till ändringar i utlänningslagen ifrågasattes emellertid, om icke med hänsyn till tidsläget det lämpligen borde anstå ännu något år med utlänningslagstiftningens mera permanenta utformning för fredsförhållanden och i stället den nuvarande lagstiftningen förlängas provisoriskt på förslagsvis två eller tre år. På grund härav anmodade jag i skrivelse den 10 januari 1947 kommissionen att, efter inhämtande av utlänningsnämndens yttrande, avgiva utlåtande i denna fråga, varvid särskilt borde angivas vilka av de i kommissionens skrivelse framlagda ändringsförslagen, som ansågos kunna anstå till en senare, mera definitiv revision av utlänningslagstiftningen och vilka förslag, som borde genomföras redan vid en provisorisk förlängning av lagen. I anledning härav har *utlänningskommissionen* bland annat meddelat, att kommissionen vid förnyad behandling av frågan icke funnit skäl att frångå sin tidigare uppfattning, att utlänningslagstiftningen borde göras permanent. Kommissionen ville dock icke motsätta sig en provisorisk förlängning av utlänningslagen, därest detta ansåges erforderligt för förberedande av en permanent lagstiftning i ämnet. I sådant fall hade kommissionen ej heller någon erinran mot att lagen ändrades alienast på de punkter, som berörts i departementspromemorian.

Utlänningsnämnden har i sitt yttrande förordat provisorisk förlängning av nu gällande utlänningslagstiftning samt vidare anfört följande.

Väl kunna åtskilliga skäl anföras till stöd för en permanent lagstiftning. Det synes nämnden emellertid med hänsyn till tidsläget icke tillrädligt att

redan nu skrida till definitiv lagstiftning i ämnet. Det kan nämligen enligt nämndens uppfattning icke anses uteslutet, att inom en icke alltför avlägsen framtid vissa förändringar inom den internationella samfärdseln komma att inträda, vilka äro ägnade att inverka på utformningen av utlänningslagstiftningen. Tidpunkten för en återgång till mera normala förhållanden synes alltför mycket ovisst, varför det torde vara önskvärdt, att statsmakterna efter viss tids förlopp åter upptaga med främlingskontrollen sammanhängande frågor till övervägande. Till stöd för en provisorisk förlängning av gällande lag talar även, att frågan om statens utlänningskommissions framtida organisation och verksamhet för närvarande är föremål för utredning av därtill särskilt utsedda sakkunniga. Det kan även i detta sammanhang framhållas, att flyktingsproblemet upptages till behandling inom Förenta Nationerna i avsikt att söka tillskapa såvitt möjligt enhetliga regler inom samtliga medlemsstater rörande flyktingars behandling och därmed sammanhängande frågor. Det kan icke anses uteslutet, att svensk utlänningslagstiftning kan komma att röna påverkan härav. Därest lagstiftningen icke anses böra givas definitiv karaktär, synes den tid, som vid sådant förhållande bör bestämmas för dess fortsatta giltighet, enligt nämndens uppfattning lämpligen böra sättas till två år.

Socialstyrelsen har funnit det vara ett önskemål, att provisoriet på förevarande område snarast möjligt avlöses av en mera permanent lagstiftning och att arbetet med den mera definitiva revisionen av gällande lag därför utan dröjsmål genomföres.

Landsorganisationen i Sverige har uttalat, att den för sin del intet har att erinra mot en provisorisk förlängning av utlänningslagen eller mot att med hänsyn härtill vissa av utlänningskommissionen framförda ändringsförslag icke upptagas nu.

*Departements-
chefen.*

Den i utlänningslagen föreskrivna utlänningskontrollen avser att utgöra ett skydd mot oreglerad invandring till eller vistelse i vårt land av utlänningar, som med hänsyn till arbetsmarknadsläget eller sin vandel eller av andra skäl icke anses önskvärda här. Det stora antal utlänningar, som för närvarande uppehåller sig i riket, samt Sveriges i förhållande till flertalet övriga europeiska länder gynnsamma ekonomiska läge gör, att någon form av sådan kontroll torde vara erforderlig under överskådlig tid. Såsom utlänningsnämnden framhållit kan emellertid icke anses uteslutet, att inom en icke alltför avlägsen framtid vissa förändringar inom den internationella samfärdseln komma att inträda, vilka äro ägnade att inverka på utformningen av utlänningslagstiftningen. Även i övrigt torde behov föreligga av en mera genomgripande revision av lagstiftningen i syfte bland annat att i mesta möjliga mån åstadkomma en förenkling och begränsning av kontrollsystemet. En sådan översyn av lagstiftningen kan dock icke lämpligen genomföras förrän förhållandena i vissa avseenden något mera stabiliserats.

Med hänsyn härtill synes det mig icke lämpligt att, såsom utlänningskommissionen föreslagit, nu giva utlänningslagen obegränsad giltighet, utan lagen bör enligt min mening endast provisoriskt förlängas. När tiden kan

vara mogen för att införa en permanent lagstiftning på detta område är svårt att bedöma. Det synes dock vara tillrådligt att lagen förlänges på tre år. Detta innebär emellertid icke, att förslag till en permanent lagstiftning ej skulle kunna framläggas förr, om förutsättningar därför uppkomma.

Av de förslag till ändringar i utlänningslagen, som utlänningskommissionen framlagt, har kommissionen förklarat vissa kunna anstå till en senare, mera definitiv revision av utlänningslagstiftningen. De övriga förslagen ha däremot ansetts böra genomföras redan vid en provisorisk förlängning av lagen. Jag har därför funnit mig kunna i huvudsak begränsa frågan om ändringar i utlänningslagen till sistnämnda förslag.

Fråga om ändringar i utlänningslagen.

Om utlännings inresa.

Gällande rätt. Enligt 1 § utlänningslagen skall utlänning som ankommer till riket vara försedd med pass eller annan legitimationshandling, som enligt Konungens förordnande må gälla såsom pass. Legitimationshandlingen skall, där Konungen det förordnar, vara försedd med påteckning av svensk myndighet (visering). I fråga om utlänning, som tidigare förpassats ur riket, kan därvid ha föreskrivits, att han — även om visering ej fordras — icke må återvända utan att dessförinnan ha fått uppehållstillstånd. I detta fall skall legitimationshandlingen vara försedd med bevis om uppehållstillståndet.

Ämnar utlänning här i riket utöva verksamhet varför erfordras arbetstillstånd, skall enligt 2 § bevis om sådant tillstånd finnas å legitimationshandlingen.

Statens utlänningskommission har framhållit, att praktiska skäl under senare år nödvändiggjort avsteg från regeln att visering skall ha karaktären av en påteckning på legitimationshandlingen. För legalisering av denna praxis har kommissionen funnit det önskvärt, att ifrågavarande stadgande omformuleras till att innefatta föreskrift om att utlänning där Konungen det förordnar skall äga inresa och uppehålla sig i riket allenast efter särskilt tillstånd, visering. Motsvarande ändring har föreslagits beträffande stadgandet om skyldighet för utlänning, som blivit förpassad ur riket med s. k. återreseförbud, att om viseringsskyldighet icke föreligger, vid inresa hava sin legitimationshandling försedd med uppehållstillstånd.

Även beträffande stadgandet i 2 § utlänningslagen om skyldighet för utlänning, som ämnar utöva verksamhet för vilken fordras arbetstillstånd, att vid inresan hava sådant tillstånd tecknat å legitimationshandlingen har utlänningskommissionen föreslagit den ändringen, att tillståndsbeviset icke skall behöva vara tecknat å legitimationshandlingen. Kommissionen har vidare föreslagit, att stadgandets tillämplighet skall vara beroende av Ko-

nungens förordnande. Till motivering av sistnämnda förslag har kommissionen framhållit, att under tider då arbetsmarknadens behov av arbetskraft icke kunde tillfredsställas och svenska staten därför i viss utsträckning hade intresse av att utländska arbetare reste hit och toge arbete, ifrågasvarande stadgande vore utan egentlig betydelse. Bestämmelserna efterlevdes för närvarande icke heller i praktiken. I en situation däremot, då den svenska arbetsmarknaden vore mättad på arbetskraft och kanske till och med arbetslöshet rådde bland svenskar, hade stadgandet enligt kommissionens mening en viktig uppgift att fylla. Enligt kommissionens uppfattning borde det ankomma på Kungl. Maj:t att under hänsynstagande till det rådande arbetsmarknadsläget avgöra, när stadgandet skulle träda i funktion.

De myndigheter, vilkas yttranden i ärendet inhämtats av utlänningskommissionen, ha icke haft något att erinra mot kommissionens ifrågasvarande förslag. Beträffande ändringen i 2 § utlänningslagen ha de av remissmyndigheterna, som uttalat sig därom, biträtt ett tidigare inom utlänningskommissionen väckt förslag om att helt upphäva stadgandet.

*Departements-
chefen.*

Mot de av utlänningskommissionen föreslagna ändringarna i utlänningslagens stadganden om utlännings inresa har jag intet att erinra.

De påtagliga praktiska olägenheter, som i vissa fall kunna uppstå, därest bestämmelsen att visering skall tecknas på utlänningsens legitimationshandling strikt upprätthålles, tala för att visering även skall kunna meddelas såsom fristående beslut om inresetillstånd. Ur rent språklig synpunkt kan naturligtvis anmärkas, att ordet »visering» betyder att en handling uppvisas och förses med bevis om uppvisandet. Å andra sidan torde termen vara inarbetad i betydelsen »inresetillstånd» och därför böra bibehållas.

Den i utlänningslagens 2 § införda bestämmelsen om skyldighet för utlännings, som ämnar här i riket utöva verksamhet, varför erfordras arbetstillstånd, att vid inresan vara försedd med sådant tillstånd, infördes i avsikt att möjliggöra snabba ingripanden mot arbetssökande utlännings, vilka icke kunde beredas arbete här. Dagens situation på den svenska arbetsmarknaden kännetecknas emellertid av en stor brist på arbetskraft. Det är därför icke för närvarande erforderligt med ifrågasvarande möjlighet att förhindra arbetssökande utlännings att inresa i riket. Därtill kommer att stadgandet, sådant det nu är avfattat, vid en konsekvent tillämpning föranleder så stora besvär för de arbetssökande utlänningsarna, att viss risk föreligger, att de icke vidhålla en eventuell avsikt att söka arbetsanställning i Sverige. Dessa förhållanden tala enligt min mening starkt för att bestämmelsen icke för närvarande bör vara i tillämpning. Då emellertid förhållandena på arbetsmarknaden kunna så förändras, att vi åter behöva en spärr mot utländska arbetssökande, vill jag icke tillråda ett upphävande av stadgandet i fråga förrän problemet närmare undersökts utan tillstyrker utlänningskommissionens förslag att stadgandets tillämplighet skall vara beroende av Kungl. Maj:ts förordnande.

Uppehålls- och arbetstillstånd.

Gällande rätt. Utlänning äger enligt 7 § utlänningslagen i regel icke uppehålla sig här i riket över tre månader utan särskilt tillstånd, uppehållstillstånd. Sådant tillstånd meddelas av den centrala utlänningsmyndigheten, d. v. s. statens utlänningskommission. Uppehållstillstånd skall meddelas för viss tid samt må förbindas med de förbehåll som finnas påkallade. Bevis om uppehållstillstånd skall tecknas å legitimationshandlingen (8 §). Vid bedömande av fråga om uppehållstillstånd skall enligt 10 § skälig hänsyn tagas till vistelsens syfte och omständigheterna i övrigt, särskilt till längden av den tid utlänningen utan längre avbrott vistats i riket.

I fråga om arbetstillstånd gäller, att utlännings icke äger utan sådant tillstånd här i riket antaga eller innehava anställning i annans tjänst samt ej heller utöva verksamhet som föränledes av anställning utomlands, frånsatt verksamhet som handelsresande. Härifrån göres dock undantag för anställning i statens tjänst (13 och 14 §§). Även arbetstillstånd meddelas av den centrala utlänningsmyndigheten. I ärende angående sådant tillstånd skall utlänningsmyndigheten, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur, inhämta utlåtande från den centrala arbetsmarknadsmyndigheten eller från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehavas, ävensom bereda sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetstagar inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig. Arbetstillstånd skall meddelas för viss tid och avse visst slag av arbete samt må förbindas med de villkor och föreskrifter som finnas erforderliga. Bevis därom skall tecknas å legitimationshandlingen (15 §).

Ändringsförslag. I den förutnämnda promemorian angående utlänningskommissionens organisation har *utredningsmannen* föreslagit införande i utlänningslagen av stadgande om behörighet för den centrala utlänningsmyndigheten att i den omfattning myndigheten funne lämpligt delegera beslutanderätt i uppehålls- och arbetstillståndsärenden till lokal myndighet. Delegation skulle kunna ske till de lokala polismyndigheterna, vilka biträda vid den tekniska handläggningen av ärenden av ifrågavarande slag. Till motivering av förslaget har utredningsmannen hänvisat till förfarandet vid handläggning av ärenden om inresevisering för utlänningar och därvid anfört följande.

Beträffande inreseviseringsärenden är förfarandet sedan lång tid tillbaka följande. Utlänningskommissionen liksom tidigare utrikesdepartementet angiver i skrivelser till beskickningar, konsulat och andra viseringsberättigade myndigheter utomlands grupper av utlänningar, vilka av viseringsmyndigheten under föreskrivna förutsättningar må beviljas inresevisering utan föregående förfrågan av myndigheten hos utlänningskommissionen. Från viseringsmyndighetens avgörande undantagas alltid ärenden, som av någon anledning kunna anses vara av tveksam natur. Dessa s. k. generella viseringsbemyndiganden äro föremål för successiva ändringar alltefter som förhållandena påkalla detta. Systemet innebär således, att utlandsmyndigheten äger att enligt

de allmänna direktiven bifalla inreseansökningar, som icke äro av tveksam natur. Däremot må sådan ansökan icke avslås utan att hava prövats av den centrala utlänningsmyndigheten.

Beträffande uppehålls- och arbetstillstånd för utlännningar föreskrives i utlänningslagens 8 och 15 §§ att dylika undantagslöst skola meddelas av den centrala utlänningsmyndigheten. Därav följer, att å den centrala utlänningsmyndighetens handläggning ankomma icke endast ärenden av tveksam eller eljest kvalificerad natur utan även en stor mängd ärenden, som kunna sägas vara av rent rutinmässig karaktär. Huruvida en liknande decentralisering som den inreseviseringsärendena nu är föremål för kan vara praktisk även för uppehålls- och arbetstillståndsärendenas handläggning torde böra övervägas. För närvarande synes situationen vara sådan att även om central handläggning av rutinärendena i de flesta fall torde vara onödig och även i viss mån inverka menligt å den centrala myndighetens organisation, kunna förhållandena ej anses ha stabiliserats så att avgöranden i sådana ärenden alltid kunna ske utan den centrala myndighetens hörande. Emellertid kunna förhållandena föreligga, som göra det möjligt och önskvärt för den centrala myndigheten att i vissa fullt klara fall kunna detachera beslutanderätten till lokal myndighet.

Utredningsmannen har vidare föreslagit att, ehuru den formella beslutanderätten i arbetstillståndsärendena skulle bibehållas hos den centrala utlänningsmyndigheten, å den centrala arbetsmarknadsmyndigheten skulle överflyttas uppgiften att i sådana ärenden införskaffa erforderlig utredning för att belysa arbetsmarknadssynpunkterna. Härom har följande anförts.

Vad särskilt gäller arbetstillståndsärendena, vilkas handläggning var föremål för skiljaktiga meningar vid utlänningskommissionens inrättande, synes uppenbart, att arbetsmarknadsmyndigheten bör hava ett dominerande inflytande å ärendenas bedömande ur ren arbetsmarknadssynpunkt. Då det emellertid kan förekomma, att avsteg i såväl positiv som negativ riktning av humanitära eller polisiära eller andra särskilda skäl är motiverat från det resultat vartill ett ärendes bedömande uteslutande ur arbetsmarknadssynpunkt skulle leda, synes lämpligt att beslutanderätten även i dessa ärenden bibehålles hos den centrala utlänningsmyndigheten.

Enligt gällande bestämmelser i utlänningslagen åligger utlänningsmyndigheten att i arbetstillståndsärenden i regel bereda sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetstagare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att yttra sig. En följd av principen att arbetstillståndsärendenas bedömande ur arbetsmarknadssynpunkt i främsta rummet bör ankomma å den centrala arbetsmarknadsmyndigheten är emellertid, att den senare myndigheten själv bör införskaffa den utredning, som kan vara erforderlig för detta bedömande.

Utredningsmannens förslag har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga myndigheter, som yttrat sig däröver. I vissa speciella avseenden ha dock framställts anmärkningar och ändringsförslag.

Överståthållarämbetet har uttalat, att beslut av den centrala utlänningsmyndigheten om bemyndigande för polismyndighet att meddela uppehålls- och arbetstillstånd borde fattas i samförstånd med länsstyrelsen. Då länsstyrelsen, som vore ansvarig för ordningen och säkerheten inom länet, ansåge

tillräckliga skäl därtill föreligga, borde på framställning av länsstyrelsen givet bemyndigande återkallas.

Frågan om handläggningen av arbetstillståndsärendena vid en decentralisering av beslutanderätten till lokal myndighet har berörts i ett par yttranden. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* har härom anfört följande.

Enligt den föreslagna ändringen av 15 § utlänningslagen skall utlänningskommissionen i regel inhämta utlåtande från den centrala arbetsmarknadsmyndigheten, innan den fattar beslut om arbetstillstånd. För de fall däremot, då kommissionen delegerat denna sin beslutanderätt till polismyndighet, stadgas intet dylikt remissförfarande. Detta finner länsstyrelsen vara en anmärkningsvärd inkonsekvens och dessutom betänkligt, enär lokal polismyndighet saknar kompetens att bedöma arbetsmarknadsfrågor. Genom lagstaddandet skulle helt enkelt grunden för den centrala utlänningsmyndigheten borttryckas. Länsstyrelsen, som visserligen uttalat sig för en dylik delegationsrätt, därest överhuvud annan myndighet än arbetsmarknadsorgan skall handlägga dessa ärenden, kan dock icke förorda, att arbetsmarknadsorganen berövas medbestämmanderätt i dessa frågor. Lagrummet bör därför kompletteras med bestämmelse, att lokal polismyndighet före sitt beslut att meddela arbetstillstånd skall vara skyldig inhämta utlåtande från centralt eller lokalt arbetsmarknadsorgan.

Liknande synpunkter ha framförts av *länsstyrelsen i Gävleborgs län och landsfogden i Hallands län*.

Landsorganisationen i Sverige har uttalat, att vid decentralisation av arbetstillståndsärenden tillståndsprovningen lämpligast bör läggas hos de lokala arbetsmarknadsorganen, t. ex. länsarbetsnämnderna, samt härom anfört följande.

Vad angår förslagets regler om handläggningen av arbetstillståndsärenden föreslås en regel att tillstånd skall meddelas av den centrala utlänningsmyndigheten men att efter dennas bemyndigande beslutanderätten skall kunna delegeras på polismyndighet. Sistnämnda förslag synes mindre välbetänkt. Landsorganisationen kan visserligen gå med på en decentralisering av provningen av ärenden om arbetstillstånd men finner icke den lokala polismyndigheten vara lämpligt forum. Det synes icke vara avsett att i dessa fall yttrande skall inhämtas från arbetsmarknadsorgan och ej heller från partsorganisationer. Vid sådant förhållande bör den lokala handläggningen av hithörande ärenden — låt vara att fråga endast är om rutinärenden — riktigare uppdragas åt länsarbetsnämnderna.

Landsorganisationen har vidare föreslagit, att utlänningskommissionen skall vara skyldig att i arbetstillståndsärenden inhämta utlåtande från arbetsmarknadskommissionen även om ärendet är av synnerligen brådskande beskaffenhet.

Liknande synpunkter ha framförts av *statens arbetsmarknadskommission*.

Poliskammaren i Malmö har framhållit, att de föreslagna ändringarna skulle medföra ökade arbetsuppgifter för de lokala myndigheterna och att statsbidrag borde utgå för de kommunala organens ökade administrationskostnader. Härom har anförts:

I syfte att minska utlänningsmyndighetens arbetsbörda har föreslagits, att myndigheten skulle äga bemyndiga polismyndighet att meddela uppehålls-

och arbetstillstånd. Polismyndighetens redan betungande arbete med utlänningsärenden skulle sålunda ökas i samma mån som utlänningsmyndighetens arbete minskades. Poliskammaren har tidigare i yttrande rörande en promemoria angående den tekniska handläggningen av ärenden om uppehålls- och arbetstillstånd för utläningar framhållit, att de lokala polismyndigheternas arbete icke gärna kan ökas utan att kommunerna av statsmedel erhålla ersättning för den ökning av personal och lokaler, som för sådana fall erfordras. Vad Malmö stad beträffar kan poliskammaren nämna, att det för närvarande i Malmö finnes mellan 3 000 och 4 000 utläningar, som ha uppehålls- eller arbetstillstånd, och att senaste året härstädes handlades över 5 000 ansökningar om uppehålls- eller arbetstillstånd. Skulle sådan ändring ske i hittills tillämpade bestämmelser beträffande uppehålls- och arbetstillstånd, måste poliskammaren å stadens vägnar yrka, att den härigenom ökade kostnaden för personal och lokaler ersättes av statsmedel.

I den inom *justitiedepartementet* utarbetade promemorian med utkast till vissa ändringar i utlänningslagen har den ändringen vidtagits i utredningsmannens förslag, att decentralisation av arbetstillståndsgivningen skulle ske till länsarbetsnämnd i stället för till polismyndighet. Vidare har den ändringen ifrågasatts, att föreskrifter om delegation skulle meddelas av Kungl. Maj:t och icke, såsom utredningsmannen avsett, av den centrala utlänningsmyndigheten. Angående förfarandet i dessa ärenden anföres i promemorian följande.

I ärenden angående arbetstillstånd sker nu ett nära samarbete mellan utlänningskommissionen och arbetsmarknadskommissionen, ett förfarande som synes bättre betecknat som »samråd» än med termen att »inhämta utlåtande». Det torde icke finnas något praktiskt behov av att underlåta detta samråd även om ärendet är brådskande. Det nu i lagtexten använda uttrycket »offentlig arbetsförmedlingsanstalt» bör utgå i anslutning till pågående omorganisation på detta område. Att sammanslutningar inom verksamhetsområdet i fråga få tillfälle att uttala sig i dessa ärenden är f. n. relativt sällsynt. Även under andra konjunkturen, då organisationernas hörande blir av större betydelse än nu, lär det icke bliva praktiskt behövt eller möjligt att förfara så med varje enskild ansökning utan endast med sådana av principiell betydelse. Stadgandet om organisationernas hörande synes därför böra inskränkas till ärenden av större vikt.

I yttrande över departementspromemorian har *länsstyrelsen i Malmöhus län* förklarat sig tillstyrka det däri framförda ändringsförslaget samt anfört följande.

Den föreslagna delegationsrätten torde komma att verksamt bidra till en välbehövt avlastning i utlänningskommissionens arbetsbörda utan att samtidigt medföra någon nämnvärd ökning i polismyndigheternas bestyr med utlänningsärenden. Förslaget kan sålunda hälsas med tillfredsställelse. Emellertid anser länsstyrelsen sig icke böra underlåta framhålla, att ett bifall till framställning om uppehållstillstånd kan för det allmänna hava större betydelse än ett avslag. På grund härav och då av rikets samtliga polismyndigheter icke alla kunna förväntas handlägga dessa ärenden med samma omdöme, torde den föreslagna delegationsrätten böra av Kungl. Maj:t begränsas antingen sakligt till de fall, där ingen som helst tvekan kan före-

ligga om ansökningens beskaffenhet att böra bifallas, eller ock territoriellt till de polismyndigheter, som regelmässigt handlägga ett större antal utlänningsärenden och som därför à priori kunna förväntas besitta god erfarenhet och kunnighet på detta område. Länsstyrelsen förutsätter att Kungl. Maj:t icke skall bevilja delegationsrätt rörande beslut om sådant uppehållstillstånd, som avses i 28 §; beslut härom torde böra fattas endast av den centrala utlänningsmyndigheten.

Utfi sitt den 21 februari 1947 dagtecknade utlåtande över framlagt förslag till inrättande av en utlänningsstyrelse har länsstyrelsen ifrågasatt huruvida icke blott det reella avgörandet utan även det generella beslutet i arbetstillståndsfrågor bör anförtros den centrala arbetsmarknadsmyndigheten eller dess lokala organ. Detta har i nu föreliggande förslag beaktats sålunda, att i 15 § dels föreskrivits skyldighet för den centrala utlänningsmyndigheten att i dessa frågor samråda med den centrala arbetsmarknadsmyndigheten, dels ock möjlighet lämnats att delegera beslutanderätten till länsarbetsnämnd. Några betänkligheter torde icke kunna resas mot delegationsrätten, enär samtliga länsarbetsnämnder synas vara väl skickade att handlägga dessa frågor.

Överståthållarämbetet har i detta sammanhang anfört följande.

I fråga om den föreslagna delegationen av beslutanderätt i ärenden angående uppehållstillstånd till polismyndighet och angående arbetstillstånd till länsarbetsnämnd synes böra uppmärksammas, att ansökning om arbetstillstånd regelmässigt ej göres för sig utan i samband med ansökan om uppehållstillstånd. Vid fall av delegation torde handläggningen av dessa ärenden därför böra samordnas till förekommande av att en utlänning exempelvis först beviljas arbetstillstånd men sedan erhåller avslag å ansökan om uppehållstillstånd. Sådana olägenheter torde emellertid kunna undanröjas genom att Kungl. Maj:t vid delegation utfärdar tillämpningsföreskrifter av förslagsvis bland annat följande innehåll.

Polismyndighet, som mottagit ansökan från utlänning om såväl uppehålls- som arbetstillstånd, undersöker först huruvida uppehållstillstånd bör beviljas eller icke. Därest polismyndigheten finner ansökningen, i vad densamma avser uppehållstillstånd, ej böra bifallas, underställes ärendet i dess helhet omedelbart den centrala utlänningsmyndigheten. Om polismyndigheten däremot anser sig kunna bifalla ansökningen om uppehållstillstånd, överlämnas ärendet med besked härom till länsarbetsnämnden (arbetsnämnden i Stockholm) för beslut i arbetstillståndsfrågan. Nämnden kan nu antingen bifalla ansökningen om arbetstillstånd, för vilken händelse ärendet är slutligen avgjort, eller finna ansökningen om arbetstillstånd icke böra bifallas, då ärendet av nämnden bör underställas den centrala utlänningsmyndigheten.

Utlänningskommissionen har uttalat tvekan angående de i departementspromemorian föreslagna ändringarna och därom anfört följande.

Enligt kommissionens mening erhålles den bästa lösningen av decentraliseringsproblemen, därest det överlämnas åt den centrala utlänningsmyndigheten att själv fatta beslut härutinnan. Av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser i ämnet måste nödvändigtvis få en schematisk utformning och kunna endast med svårighet anpassas efter de snabbt växlande förhållandena på förevarande område. Den centrala utlänningsmyndigheten har mycket lättare att genom exemplifierade cirkulär och vid behov ändrade direktiv skapa den smidigaste formen för handläggningen av utlänningsärenden och för

samarbetet mellan centralmyndigheten och de lokala myndigheterna. Erinras må i detta sammanhang om att decentraliseringen av viseringsärendena är genomförd efter den här förordade linjen. Visering meddelas sålunda av utlänningskommissionen eller, efter dess bemyndigande, av vissa beskicknings- eller konsulattjänstemän. Genom handläggningen av viseringsärendena har kommissionen fått erfarenhet av huru det för en ändamålsenlig och smidig handläggning av utlänningsärendena är nödvändigt att den centrala utlänningsmyndigheten äger bestämma i vilka fall beslutanderätten må överlämnas till lokal myndighet. Ändringar av tidigare meddelade föreskrifter och anvisningar ha i viseringsärenden ofta visat sig erforderliga.

Vad angår frågan till vilken myndighet beslutanderätten i uppehålls- och arbetstillstånd skall kunna delegeras är utlänningskommissionen av den uppfattningen, att det icke är lyckligt i lag direkt fastslå, att i uppehållstillståndsärenden blott polismyndighet och i arbetstillståndsärenden blott länsarbetsnämnd skall kunna ifrågakomma. De erfarenheter, som komma att göras, kunna tala för att en decentralisering i vissa fall till polismyndigheterna och i andra fall till länsstyrelserna eller länsarbetsnämnderna är den lyckligaste lösningen. Framhållas må särskilt, att i de fall då uppehålls- och arbetstillstånd samtidigt sökas den i formellt avseende enklaste lösningen erhålles, därest polismyndigheten äger besluta såväl i uppehålls- som i arbetstillståndsärendet. Härvid förutsättes, att polismyndigheten erhållit sådana direktiv beträffande handläggningen av arbetstillståndsfrågorna, att arbetsmarknadssynpunkterna icke åsidosättas. Garanti härför erhålles om polismyndigheterna exempelvis åläggas att i förevarande ärenden inhämta yttrande från länsarbetsnämnd och att underställa ärendena den centrala utlänningsmyndigheten i de fall då polismyndigheten anser skäl tala för en avvikelse från länsarbetsnämndens ståndpunkt eller ansökan finnes böra avslås. Av nu angivna skäl vill kommissionen förordas, att i utlänningslagen icke direkt utsäges till vilken myndighet beslutanderätten i uppehålls- och arbetstillståndsärenden skall kunna delegeras utan att i lagtexten blott talas om »lokal myndighet».

Länsstyrelsen i Malmöhus län har upptagit frågan om besvärsmätt över polismyndighets eller länsarbetsnämnds beslut vid delegation av avgöranderätten av uppehålls- eller arbetstillståndsärendet och anför följande.

I förslaget har besvärsinstitutet icke beaktats i de fall, då polismyndighet eller länsarbetsnämnd fattat beslut i utlänningsfrågor. Enligt gällande bestämmelser skola besvär över dessa myndigheters beslut fullföljas till och avgöras av länsstyrelse, resp. arbetsmarknadskommissionen, därest annat icke uttryckligen föreskrivits. Såsom utlänningslagen utformats bör emellertid den centrala utlänningsmyndigheten givetvis vara den riktiga besvärinstansen i frågor om uppehållstillstånd. Vid beviljande av sådant tillstånd torde visserligen endast i sällsynta undantagsfall besvär kunna förekomma, men det får dock icke anses alldeles uteslutet, att besvärfrågan här kan bli aktuell. Besvär över beviljat arbetstillstånd torde däremot oftare kunna inträffa, exempelvis av fackorganisation i de fall, organisationens avstyrkande yttrande icke beaktats. Rimligtvis böra dylika besvär fullföljas till och avgöras av arbetsmarknadskommissionen. I så fall erfordras icke någon särskild bestämmelse om besvärsmätt, men å andra sidan följer härav som en nödvändig konsekvens, att kommissionen och sålunda icke den centrala utlänningsmyndigheten göres till den centrala arbetstillståndsprövande myndigheten. Enär i praktiken arbetsmarknadskommissionen lär bli den i

arbetstillståndsfrågor reellt beslutande myndigheten, synes därför övervägande skäl tala för att den också tilldelas det formella avgörandet, givetvis efter samråd med utlänningskommissionen.

Även *landsorganisationen* har förklarat sig icke finna tillräckliga skäl anförda för departementspromemorians förslag, att frågan om delegation skulle ankomma på Kungl. Maj:ts avgörande. Därjämte har uttalats, att den centrala arbetsmarknadsmyndighetens skyldighet att i ärenden om arbetstillstånd höra sammanslutningar av arbetsgivare och arbetstagare borde omfatta ärenden av principiell eller större praktisk betydelse.

Antalet uppehålls- och arbetstillståndsärenden har under de senaste åren ^{Departements-} överstigit 130 000 per år. Givet är, att bland ett så stort antal ärenden flertalet måste vara av ensartad natur och att individuell handläggning erfordras endast där vissa särskilda omständigheter föreligga. Det torde därför vara möjligt att uppdraga generella riktlinjer för handläggningen av uppehålls- och arbetstillståndsärenden för stora grupper utlänningar. Då det vidare är önskvärt att nedbringa den centrala utlänningsmyndighetens arbetsbörda genom att befria myndigheten från ärenden av rutinmässig art, synes lämpligt att öppna en möjlighet för handläggning av uppehålls- och arbetstillståndsärenden även av lokal myndighet.

Vad beträffar valet av lokal myndighet för handläggning av uppehålls- och arbetstillståndsärenden har utredningsmannen förordat, att polismyndighet skulle handlägga båda slagen av ärenden. Flera remissmyndigheter ha emellertid uttalat, att länsarbetsnämnderna vore mest lämpade för lokal handläggning av arbetstillståndsärenden. Utlänningskommissionen har för sin del anfört, att det icke vore lyckligt att i lag direkt fastslå, att i uppehållstillståndsärenden blott polismyndighet och i arbetstillståndsärenden blott länsarbetsnämnd skall kunna ifrågakomma. Erfarenheterna kunde tala för en decentralisering i vissa fall till polismyndigheterna och i andra fall till länsstyrelserna eller länsarbetsnämnderna. Kommissionen har därför föreslagit, att i lagen endast angåves, att delegation finge ske till »lokal myndighet». Jag vill biträda detta utlänningskommissionens förslag.

En delegation av beslutanderätten i uppehålls- och arbetstillståndsärenden till lokal myndighet torde, om den centrala utlänningsmyndigheten skall kunna utöva ledningen över utlänningslagstiftningens och den allmänna utlänningspolitikens tillämpning, endast böra omfatta sådana ärenden som med hänsyn till det aktuella läget anses kunna handläggas efter generella och enkla linjer. Då förändringar på ifrågavarande område ofta kunna inträda samt det är lämpligt att tämligen detaljerade direktiv lämnas i samband med delegation av beslutanderätt i viss grupp ärenden, är det uppenbart att den närmare innebörden av delegationsbeslutet måste angivas i tillämpningsföreskrifter, som det bör åligga utlänningskommissionen att utfärda. Själv förordnandet om behörighetens överflyttning synes dock äga den vikt, att detsamma bör ankomma på Kungl. Maj:t och utfärdas i författningsform.

Mot förslaget att skyldigheten att i arbetstillståndsärenden inhämta fackorganisationernas yttrande skall överflyttas å den centrala arbetsmarknadsmyndigheten har jag intet att erinra, och jag vill även tillstyrka att skyldigheten begränsas till ärenden av principiell betydelse eller eljest av större vikt. Även i övrigt synes stadgandet böra jämkas på sätt i departementspromemorian angivits.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har upptagit frågan om klagan över beslut, som lokal myndighet fattat efter delegation. I praktiken bör delegationen genomföras så, att den lokala myndigheten blir skyldig att underställa ärendet så snart någon meningsskiljaktighet kommit till synes. På grund härav torde det i 11 och 18 §§ stadgade fullföljdsförbudet i ärenden om uppehålls- eller arbetstillstånd kunna kvarstå och efter lagändringen komma att gälla även för lokal myndighets beslut. Om missnöje yppas med ett sådant beslut, torde fråga vara om arbetstillstånd, nämligen där beviljande av dylikt tillstånd anses skada något svenskt intresse. I detta fall finnes en möjlighet att vinna rättelse, nämligen att den centrala utlänningsmyndigheten med stöd av 17 § återkallar tillståndet.

De i sista stycket av 8 § och sista stycket av 15 § intagna bestämmelserna om att bevis om uppehållstillstånd eller arbetstillstånd skall tecknas å legitimationshandlingen synas böra överflyttas till kungörelsen. I analogi med vad som föreslagits beträffande 1 och 2 §§ bör det även kunna förekomma, att beviset utfärdas separat, exempelvis då tillståndet kräves för inresa.

Om utlännings avvisning från riket.

Gällande rätt. Enligt 19 § utlänningslagen må utlännning, som ankommer till riket, avvisas i vissa i paragrafen närmare angivna fall. Beslut om avvisning skall i regel meddelas av polismyndighet, men om utlännningen påstår att han av politiska orsaker flytt från annat land och att han ankommit därifrån eller från land, varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land, och påståendet icke uppenbarligen är oriktigt ävensom om polismyndighet eljest av särskilda skäl finner tveksamt huruvida avvisning skall ske, skall polismyndigheten ofördröjligen göra anmälan hos den centrala utlänningsmyndigheten, som beslutar om avvisning skall ske (20 §).

Klagan över ett av polismyndighet meddelat avvisningsbeslut föres hos den centrala utlänningsmyndigheten (23 §).

Avvisning skall, så snart ske kan, verkställas genom polismyndighetens försorg. Har beslutet meddelats av den centrala utlänningsmyndigheten, äger denna lämna närmare anvisningar angående verkställigheten. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för avvisningens verkställande skall polismyndigheten överlämna frågan om verkställigheten till den centrala myndighetens avgörande (24 §).

Statens utlänningskommission har framhållit, att förteckningen över utvisningsgrunder i 31 § utlänningslagen i vissa avseenden vore mera vittgående än avvisningsgrunderna enligt 19 §. Då det exempelvis vore opraktiskt att först låta en utlännning, som i utlandet ådömts visst strängare straff, inkomma i riket för att sedermera vidtaga en mera omständlig procedur för hans avlägsnande, har kommissionen föreslagit att avvisningsgrunderna bringas att mera fullständigt motsvara grunderna för utvisning jämlikt 31 §. Vidare har kommissionen föreslagit den kompletteringen av avvisningsgrunderna, att utlännning, som på grund av sinnessjukdom eller därmed jämförlig sinnesbeskaffenhet kan antagas komma att här i riket utgöra en fara för allmän ordning och säkerhet, må kunna avvisas. Kommissionen har slutligen föreslagit införande i utlänningslagen av stadgande om rätt för den centrala utlänningsmyndigheten att upphäva av polismyndighet meddelat avvisningsbeslut. Till motivering av det sistnämnda förslaget har kommissionen anfört följande.

Kommissionen har stundom upphävt av polismyndighet meddelat avvisningsbeslut i fall, då frågan om verkställigheten av beslutet överlämnats till kommissionen med stöd av 24 §. Kommissionen har ansett det ligga i sakens natur, att kommissionen ägt befogenhet härtill, då kommissionen är den allmänt tillståndsbeviljande myndigheten i landet och därjämte är besvärinstans i avvisningsärenden. För undanröjande av varje tveksamhet på förvarande punkt vill kommissionen föreslå, att det direkt utsäges i lagen, att den centrala utlänningsmyndigheten äger upphäva av polismyndighet meddelat avvisningsbeslut i fall då frågan om verkställigheten av beslutet överlämnats till den. Även i andra fall synes kommissionen böra äga upphäva av lokal polismyndighet meddelat avvisningsbeslut, därest kommissionen av särskilda skäl finner anledning härtill.

De av utlänningskommissionen föreslagna ändringarna i avvisningsreglerna ha, i den mån de berörts av remissmyndigheterna, lämnats utan erinran. Förslagen ha uttryckligen tillstyrkts av *utlänningsnämnden*.

De av utlänningskommissionen föreslagna kompletteringarna av avvisningsgrunderna i 19 § förutsätta en genomgripande omarbetning av berörda stadganden i utlänningslagen. Då därtill det praktiska behovet av lagändringen icke torde vara mera betydande, anser jag att denna fråga bör tillsvidare anstå för att upptagas i samband med en allmän revision av utlänningslagen.

Däremot erfordras i 19 § vissa ändringar av redaktionell art, nämligen i första stycket under 5) och i sista stycket i anslutning till de ändringar, som föreslagits i 1 och 2 §§, samt i första stycket under 7) i anslutning till vissa ändrade bestämmelser om utvisning, till vilka jag återkommer i det följande.

Utlänningskommissionen har vidare föreslagit, att i lagen uttryckligen stadgas rätt för den centrala utlänningsmyndigheten att upphäva av polismyndighet meddelat avvisningsbeslut då frågan om verkställighet av beslutet överlämnats till den centrala myndigheten jämlikt 24 §. Mot detta förslag har

*Departements-
chefen.*

jag intet att erinra. Ett förordnande att ett avvsningsbeslut icke skall verkställas innebär i själva verket ett upphävande av beslutet om avvsnningen, och det synes då lämpligt att förordnandet får denna form. Jag vill alltså föreslå ett tillägg till 24 § av innehåll att om den centrala utlänningsmyndigheten anser skäl föreligga, att ett av polismyndighet meddelat avvsningsbeslut icke skall lända till efterrättelse, den centrala myndigheten skall äga förordna därom.

Om utlännings förpassning ur riket.

Gällande rätt. Den centrala utlänningsmyndigheten äger enligt 25 och 26 §§ utlänningslagen i vissa fall förordna, att utlännning ofördröjligen eller inom viss tid skall avresa från riket vid äventyr att han, därest han ej avreser, skall förpassas ur riket. Förpassningsbeslut må meddelas, om utlännning saknar gällande legitimationshandling, om han kvarbliver efter utgången av den tid han äger rätt att vistas i riket eller, då särskilda skäl äro därtill, om utlännning eljest uraktlåter att ställa sig till efterrättelse vad i utlänningslagen eller med stöd därav blivit föreskrivet eller mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende, varom är stadgat i lagen eller med stöd därav utfärdad författning. Förpassningsbeslut skall, när särskild anledning därtill föreligger, innehålla förbud för utlänningen att återvända till riket, med mindre han, där visering ej erfordras, före ankomsten till riket erhållit uppehållstillstånd (28 §). Har den centrala utlänningsmyndigheten meddelat förpassningsbeslut, över vilket klagan ej förts, äger myndigheten, om nya skäl yppats, efter utlänningsnämndens hörande förordna, att beslutet icke skall lända till efterrättelse (49 §).

Statens utlänningskommission har uttalat sig för att utlännning, beträffande vilken avvsningsgrund föreläge men som passkontrollen av förbiseende eller på grund av obekantskap med de faktiska förhållandena tillåtit inresa i riket, sedermera kunde förpassas. Fråga vore här om utlänningar, som icke behövde ha uppehållstillstånd, enär de icke vistats tre månader här i riket och vore medborgare i stat, i förhållande till vilken viseringstvånget avskaffats. Beträffande utlännning som vore skyldig inneha uppehållstillstånd borde däremot icke den omständigheten, att det vid inresan förelegat en avvsningsgrund, få föranleda ett annullerande av meddelat uppehållstillstånd. Kommissionen har vidare föreslagit den ändringen i förpassningsinstitutet, att s. k. återreseförbud icke skulle, såsom för närvarande torde vara fallet, ingå såsom integrerande del av beslutet, utan att sådant förbud skulle kunna av den centrala myndigheten meddelas såsom ett fristående beslut. Till motivering härav har anförts.

Av formuleringen av stadgandet i 28 § första stycket får man närmast den uppfattningen, att återreseförbudet är en integrerande del av förpassnings-

beslutet. Härav skulle följa, att utlänning finge klagerätt, därest den centrala utlänningsmyndigheten meddelade dylikt förbud utan att utlänningsnämnden enhälligt tillstyrkt förbudet i fråga. En annan konsekvens skulle vara, att den centrala utlänningsmyndigheten icke skulle äga upphäva ett meddelat återreseförbud utan att först jämlikt 49 § i lagen ha inhämtat utlänningsnämndens yttrande i ärendet. Vid bedömandet av frågan hur institutet återreseförbud bör utformas i samband med en ny utlänningslagstiftning, bör man enligt kommissionens uppfattning icke lägga avgörande vikt vid det förhållandet att återreseförbudet utan tvivel i viss mån innebär en diskriminering av vederbörande utlänning, en omständighet som kan anses tala för att förbudet icke bör få meddelas utan utlänningsnämndens hörande. Kommissionen anser för sin del, att då återreseförbudet berör utlänningsnämndens rätt att inkomma i riket och den centrala utlänningsmyndigheten icke har skyldighet att inhämta utlänningsnämndens yttrande i inreseärenden, grunderna för utlänningslagen närmast tala för att nämndens godkännande icke bör erfordras för att den centrala utlänningsmyndigheten, utan klagerätt för utlänningsnämnden, skall äga besluta om återreseförbud. En konsekvens av denna uppfattning blir, att den centrala utlänningsmyndigheten icke heller synes vara skyldig att inhämta utlänningsnämndens yttrande, innan ett meddelat återreseförbud upphäves. För undvikande av tveksamhet på förevarande punkter vill kommissionen föreslå, att 28 § omformuleras så, att därav framgår, att återreseförbudet i nu förevarande avseende är ett särskilt institut, som den centrala utlänningsmyndigheten självständigt äger besluta om.

Emot förslaget att en utlänning, som rätteligen skulle ha avvisats, men som av förbiseende tillåtits att inresa i riket, måtte få avlägnas ur landet, har från remissinstansernas sida i huvudsak intet erinrats. *Poliskammaren i Malmö* förordar, att utlänning, beträffande vilken avvisningsgrund enligt 19 § förelegat men som det oaktat av polismyndigheten i gränssorten tillåtits inresa i riket, borde kunna avvisas ur riket, så snart han anträffades, därest avvisningsgrund fortfarande föreläge. Skulle däremot utlänningsnämnden t. ex. ha saknat medel vid inresan men sedermera erhållit anställning, så att han kunde försörja sig, borde avvisning icke utan vidare få äga rum.

Föreståndaren för passkontrollen i Göteborg, i vilkens yttrande *poliskammaren i Göteborg* instämt, har framhållit följande.

Vid en passkontroll, där stor resandeström förekommer, exempelvis där ett järnvägståg med 700—800 passagerare står och väntar på passkontroll, torde det vara praktiskt ogenomförbart att under den tid, som står till buds, granska de inresande så noggrant, att en föreliggande avvisningsgrund genast kan upptäckas. Den omständigheten, att passkontrollanten med hänsyn till tidens knapphet måste inskränka sig till att konstatera, att legitimationshandlingen är i ordning och därefter anbringa inresestämpeln bör icke medföra, att utlänningsnämnden icke senare, då förhållandet t. ex. av polismyndigheten i första vistelseorten upptäckes, må kunna avvisas, respektive förpassas. Huruvida avvisning eller förpassning i dylikt fall bör tillgripas, torde få bero på huru lång tid som förflutit efter inresan.

Förslaget om återreseförbudets frigörande från förpassningsbeslutet har behandlats endast i ett fåtal yttranden. Det har avstyrkts av *utlänningsnämnden*, som särskilt framhållit, att ett återreseförbud innefattade en skärpning

av förpassningsbeslutet, som medförde återverkningar med hänsyn till utlänningens utsikter att erhålla nytt inresetillstånd och därigenom försatte honom i ett väsentligt sämre läge än om förbud icke meddelats. Denna diskriminering bleve särskilt framträdande vid ett mera allmänt frigivande av viserings-tvånget.

*Departements-
chefen.*

Utlänningskommissionen har föreslagit, att förpassningsbeslut skall kunna meddelas för utlänning, beträffande vilken avvisningsansledning föreligger men passkontrollen på grund av förbiseende eller av ovetskap om förhållandena underlåtit att meddela avvisningsbeslut. En sådan ändring synes i och för sig motiverad. Dess genomförande skulle emellertid innebära en tämligen omfattande förändring av det nuvarande förpassningsbeslutets innebörd och jag vill därför förorda, att frågan får anstå till en allmän revision av lagen.

Kommissionen har även föreslagit, att återreseförbud enligt 28 § utlänningslagen, vilket nu anses utgöra en del av förpassningsbeslutet, i stället borde konstrueras som ett fristående institut. I detta hänseende är den avgörande frågan huruvida utlänningsnämndens yttrande skall anses erforderligt för att meddela eller upphäva ett sådant förbud. Härom råda delade meningar. Å ena sidan har gjorts gällande, att återreseförbud väsentligen innebär, att utlänningen, även om han tillhör viseringsfri nation, skall söka inresetillstånd innan han återvänder hit, och att alltså frågan om återreseförbud ytterst innebär en förprovning av huruvida utlänningen skall beviljas inresetillstånd. Å andra sidan har hävdats, att meddelande av återreseförbud för utlänning, som tillhör viseringsfri nation, innebär en diskriminering av denne, och att en sådan åtgärd icke borde få företagas av den centrala utlänningsmyndigheten utan utlänningsnämndens tillstyrkande. Även denna fråga synes vara av sådan principiell betydelse, att den lämpligen bör upptagas i ett större sammanhang.

På grund härav har jag icke funnit skäl att för närvarande föreslå några sakliga ändringar i reglerna om förpassning. Däremot erfordras i 25 § vissa redaktionella ändringar i anslutning till vad som föreslagits beträffande 1 §.

Om utlännings utvisning från riket.

Gällande rätt. Enligt 31 § utlänningslagen äger länsstyrelse i vissa särskilda fall meddela förordnande om utvisning av utlänning från riket. Av utvisningsansledningarna må här särskilt angivas de, som omförmälas under 4) i nämnda paragraf. Jämlikt detta stadgande må den utlänning utvisas, som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit dömd till straffarbete, fängelse ej under sex månader, internering eller förvaring, ungdomsfängelse eller tvångsuppfostran eller ock förklarats vara övertygad om gärning, varå straffarbete eller fängelse i sex månader kan följa, men jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen befunnits strafflös, allt såframt gärningens beskaffenhet föranleder till antagande att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän sä-

kerhet, ordning eller sedlighet; dock att utvisning för gärningen ej må ske, där ej förhör i utvisningsärendet hållits innan sex månader förflutit från det han efter utståndet straffarbete eller fängelse blivit frigiven eller ock efter internering, förvaring, ungdomsfängelse eller tvångsupfostran blivit utskrivnen eller, där utlänningen befunnits strafflös, inom ett år från det utslaget vann laga kraft.

31 § utlänningslagen innehåller jämväl en hänvisning om att beträffande hemsändande av utlänning som faller fattigvården till last är särskilt stadgat.

Finner polismyndighet anledning till utlännings utvisning föreligga på grund av stadgande i 31 §, skall polismyndigheten göra anmälan därom till länsstyrelsen (32 §). Innan länsstyrelse meddelar utvisningsbeslut skall länsstyrelsen hålla förhör med utlänningen, därvid denna äger åtnjuta hjälp. Ärende angående utvisning skall utan dröjsmål företagas till avgörande. Är fråga om utlänning, som undergår honom omedelbart ådömt frihetsstraff, skall iakttagas att, såframt ej särskilda hinder möta, ärendet hos länsstyrelsen bringas till slut så tidigt att, där beslut om utvisning meddelas, detsamma kan verkställas omedelbart efter strafftidens utgång (§ 33).

Utvisningsbeslut skall jämlikt 34 § innehålla förbud för utlänningen att, vid äventyr av fängelse i högst sex månader, utan Konungens tillstånd återvända till riket.

Talan mot länsstyrelses beslut om utvisning fullföljes till Kungl. Maj:t i högsta domstolen (35 §).

Utvisning kan i vissa fall även beslutas av Kungl. Maj:t, s. k. politisk utvisning (37 §).

I flera av de till utlänningskommissionen avgivna yttrandena rörande erforderliga ändringar i gällande utlänningslag har upptagits frågan om utvidgning av utvisningsgrunderna vid villkorlig dom.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har sålunda förordat, att s. k. kvalificerad villkorlig dom i likhet med vad som gäller i fråga om vanlig villkorlig dom bör utgöra utvisningsanledning.

Landsfogden i Gävleborgs län har funnit det böra beaktas, att med stadgandets senare del, där det talas om frigivandet, förmodligen endast avsåges personer, som jämväl avtjänat straffet. Emellertid kunde det inträffa, att utlänning dömdes endast villkorligt för brott eller bleve sakerförklarad för sådant. Då ett villkorligt bedömande teoretiskt kunde utsträckas ända till brott, som förskyllde ett års straffarbete eller två års fängelse, borde en ändring ske så, att även person, som här i riket dömts eller sakerförklarats för grövre brott, skulle kunna utvisas.

Kriminalpolisintendenten i Stockholm har däremot ifrågasatt, huruvida icke i 31 § 4) bör utsägas, att utlänning, som tilltalats för brott och genom domstols förordnande i samband med sakerförklaring erhållit villkorligt anstånd med straffets ådömande, icke av denna anledning måtte utvisas.

Vid överlämnande av de framförda förslagen till ändringar i utlänningslagen har *statens utlänningskommission* uttalat, att principiell skillnad icke

borde göras mellan s. k. kvalificerad villkorlig dom och vanlig villkorlig dom. I båda fallen syntes försiktighet vara tillrådlig vid meddelande av utvisningsbeslut. Möjlighet härtill borde dock förefinnas.

Ett förtydligande av bestämmelsen i 32 §, så att därav klart framginge, vilken polismyndighet som skall göra anmälan att anledning till utlännings utvisning ur riket föreligger, har med instämmande av *överståthållarämbetet* föreslagits av *kriminalpolisintendenten i Stockholm*, som härom anförde:

Det torde vara uppenbart, att lagstiftaren åsyftat den polismyndighet, som ursprungligen haft att taga befattning med mål eller ärende, på vilket den ifrågasatta utvisningsanledningen grundats. Således avses förvisso icke — för att nämna ett praktiskt exempel — polismyndigheten i den ort, till vilken en för brott dömd utlännings eventuellt överförts för undergående av honom ådömt straff. Stadgandet synes böra ändras därhän, att någon tvekan rörande ifrågasatt anmälningskyldighet icke uppstår.

Statens utlänningskommission har vidare förordat den ändringen i 34 §, att rätten att medgiva utvisad utlännings tillstånd att inresa i Sverige i viss utsträckning överflyttas från Kungl. Maj:t till den centrala utlänningsmyndigheten. Kommissionen har därvid föreslagit, att den centrala utlänningsmyndigheten borde erhålla rätt att bevilja utvisad utlännings tillstånd att inresa i riket för kortare besök.

Poliskammaren i Malmö har tillstyrkt förslaget i huvudsak men tillfogat, att den ifrågasatta befogenheten emellertid borde inskränkas till att blott omfatta inresetillstånd för viss begränsad kortare tid. I övrigt borde det ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut härom. Liknande synpunkter ha anförts av *utlänningsnämnden*.

Endast *länsstyrelsen i Jönköpings län* har förklarat sig icke kunna tillstyrka ett genomförande av förslaget. Länsstyrelsen har sålunda yttrat, att även om vissa skäl kunde tala för förslaget, då det gällde besök i landet av mycket brådskande art, en utvisad utlännings i dylikt avseende likväl syntes böra få avvakta Kungl. Maj:ts beslut. Detta behövde för övrigt sannolikt icke taga alltför lång tid i anspråk, särskilt om ärendet anmälts som brådskande.

*Departements-
chefen.*

I enlighet med vad flera myndigheter föreslagit, bör bland utvisningsanledningarna i 31 § utlänningslagen upptagas, att utlännings förklarats vara övertygad om gärning, varå straffarbete eller fängelse i sex månader kan följa, men enligt lagen om villkorlig dom erhållit anstånd med straffets ådömande. Liksom i andra fall av utvisning förutsättes emellertid också, att gärningens beskaffenhet föranleder till antagande att fara av utlänningsens vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet. Såsom utlänningskommissionen frambållit bör dock alltid varsamhet iakttagas vid prövning av utvisningsfråga efter villkorlig dom.

I anslutning till förslag om ändring i lagen om fattigvården, som kommer att framläggas av statsrådet Mossberg, bör det i 31 § utlänningslagen givna stadgandet om hemsändande av utlännings, som faller fattigvården till last, från den 1 januari 1948 innehålla, att Kungl. Maj:t äger besluta om sådant

hemsändande. I fråga om motiveringen till denna ändring ber jag att få hänvisa till vad som anföres i ärendet om ändring i fattigvårdslagen.

Förslaget att i 32 § utlänningslagen skall införas ett förtydligande stadgande, varav klart framgår, vilken polismyndighet som skall göra anmälan att anledning till utlännings utvisning ur riket föreligger om utlännings ådömts visst strängare straff, torde icke behöva upptagas i detta sammanhang. Uppenbart är, att skyldigheten åvilar den polismyndighet, som haft befattning med brottmålet.

Utvisningsbeslut skall enligt gällande lag innehålla förbud för utlännen att utan Konungens tillstånd återvända till riket. Detta stadgande, som främst avser att förhindra att ett meddelat utvisningsbeslut rent faktiskt upphäves genom att utlännen senare beviljas inrese- och uppehållstillstånd, har till följd att Kungl. Maj:t nödgas taga ställning till — i vissa fall synnerligen starkt motiverade — ansökningar om tillstånd för utvisad utlännings att för en kortare tid besöka landet. Det är emellertid önskvärt att enkelt och snabbt kunna handlägga dessa ofta mycket brådskande ärenden, och jag vill därför tillstyrka utlänningskommissionens förslag, att i dylika fall tillstånd må kunna meddelas även av den centrala utlänningsmyndigheten. Detta innebär ingen principiell förändring av stadgandets innebörd. Av lagtekniska skäl synes det lämpligast att i en ny paragraf, betecknad 38 a §, införa bestämmelse om rätt för den centrala utlänningsmyndigheten att bevilja utvisad utlännings tillstånd att, såvitt fråga är om kort besök för angelägenhet av synnerlig vikt, återvända till riket. I samband därmed böra vissa redaktionella ändringar vidtagas i 19, 34 och 42 §§.

Utöver vad nu angivits böra i detta avsnitt i lagen genomföras vissa ändringar i 33 och 35 §§. Ändringarna ansluta sig dels till omorganisationen inom fångvården, dels till principerna i nya rättegångsbalken. Sålunda bör i 33 § första stycket utgå vad där sägs om kronohäkte under uppsikt av lagfaren tillsyningsman. Bestämmelserna i andra stycket av samma paragraf om utlännings rätt till biträde vid förhör böra närmare anpassas efter nya rättegångsbalkens regler om försvarare. Även i 35 § äro vissa ändringar av terminologisk art påkallade.

Av processlagberedningen har på sin tid föreslagits att talan mot länsstyrelses beslut angående utvisning skulle fullföljas till hovrätt i stället för till högsta domstolen. Då emellertid frågan om förfarandet och instansordningen i ärenden angående utvisning lämpligen bör behandlas i samband med en allmän revision av utlänningslagen, har jag icke nu upptagit nämnda förslag.

Ansvarsbestämmelser.

I 42 § stadgas straff för utvisad utlännings som återvänder utan tillstånd. I andra stycket av denna paragraf föreskrives, att den som skäligen miss tänkes för sådant brott skall, där ej särskilda omständigheter till annat föranleda, tagas i häkte.

44 § innehåller regler om åtal och forum. Åtal skall i vissa fall anhängiggöras vid polisdomstol.

*Departements-
chefen.*

Sedan nya rättegångsbalken trätt i kraft synes den speciella häktningsregeln i 42 § andra stycket kunna undvaras. Vad 44 § innehåller om polisdomstol bör samtidigt utgå, och vad därefter återstår av denna paragraf blir då utan betydelse. I anledning härav vill jag föreslå, att 42 § andra stycket samt 44 § skola upphöra att gälla den 1 januari 1948.

Särskilda bestämmelser.

Gällande rätt. Innan den centrala utlänningsmyndigheten meddelar utrese-, avvisnings- eller förpassningsbeslut eller beslut rörande verkställighet av utvisning skall yttrande inhämtas från en särskild nämnd, utlänningsnämnden. Är ärendet av synnerligen brådskande natur må myndigheten dock meddela beslut utan att yttrande inhämtats från nämnden, men beslutet skall snarast möjligt anmälas för nämnden. Beträffande utlännning, för vilken utresebeslut gäller, må förpassningsbeslut meddelas av den centrala utlänningsmyndigheten utan nämndens hörande. Utlänningsmyndigheten äger jämväl i andra ärenden än förut sagts inhämta utlänningsnämndens yttrande (46 §).

I 47 § hava meddelats stadganden om besvärshäkt över utlänningsmyndighetens beslut. Besvär må föras endast över myndighetens avvisnings- eller förpassningsbeslut (utom beträffande utlännning, för vilken utresebeslut gäller), beslut rörande verkställighet av utvisning samt beslut i ärende angående uppehålls- eller arbetstillstånd, som tillika innehåller utrese- eller förpassningsbeslut. Besvärshäkt föreligger emellertid i dessa fall endast under förutsättning att antingen utlänningsnämnden eller någon dess ledamot yppat avvikande mening eller ock beslutet meddelats utan att yttrande inhämtats från nämnden.

Kapitlet om särskilda bestämmelser innehåller även föreskrifter om s. k. återbrytning av beslut i vissa fall. Enligt 49 § andra stycket äger Konungen förordna, att beslut om utlännings avvisning, förpassning eller utvisning icke skall lända till efterrättelse, om beslutet icke kan verkställas eller nya skäl yppas efter det Konungen meddelat eller fastställt avvisnings- eller förpassningsbeslut eller meddelat utvisningsbeslut enligt 37 § eller efter det annat utvisningsbeslut vunnit laga kraft. Enligt tredje stycket av samma paragraf äger den centrala utlänningsmyndigheten, om nya skäl yppas, efter utlänningsnämndens hörande förordna, att av myndigheten meddelat avvisnings- och förpassningsbeslut, över vilket klagan ej förts, icke skall lända till efterrättelse.

I 51 § givas föreskrifter om förhör vid underrätt för det fall att i ärende enligt utlänningslagen utredning vid domstol finnes behöflig rörande viss omständighet av betydelse för avgörandet.

Statens utlänningskommission har föreslagit en omarbetning av stadgandena rörande skyldighet för den centrala utlänningsmyndigheten att inhämta yttrande i vissa ärenden av utlänningsnämnden samt härom anfört följande.

Vad angår frågan om utlänningsnämndens befattning med ärenden angående verkställighet av avvisnings-, förpassnings- eller utvisningsbeslut är kommissionen av den meningen, att den nuvarande ordningen icke är tillfredsställande. Det synes å ena sidan icke nödvändigt, att nämndens yttrande inhämtas i varje ärende angående verkställighet av utvisning, som överlämnats till kommissionen. I de fall, då exempelvis transportsvårigheter föranlett överlämnandet av ärendet, synes det icke finnas någon som helst anledning till att utlänningsnämnden inkopplas på verkställighetsfrågan. Enligt kommissionens mening bör den lagstadgade skyldigheten för kommissionen att inhämta nämndens yttrande i frågor angående verkställighet av utvisningsbeslut vara begränsad till de fall, då utlänningsbeslutets meddelande åberopar politiskt flyktingskap såsom skäl för ett kvarstannande i Sverige eller såsom hinder mot hans sändande till visst angivet land. Å andra sidan synes det vara en brist i lagen, att den icke föreskriver skyldighet för kommissionen att inhämta yttrande av utlänningsnämnden i de fall, då utlämning i ärende angående verkställighet av avvisnings- eller förpassningsbeslut åberopat politiskt flyktingskap, som icke prövats i samband med beslutet om avvisningen eller förpassningen.

Beträffande den i 49 § stadgade rätten för Kungl. Maj:t att återbryta beslut om avvisning, förpassning eller sådan utvisning, som avses i 37 §, har i den inom *justitiedepartementet* utarbetade promemorian föreslagits, att sådan rätt skulle föreligga även om det icke kunde sägas, att »nya skäl» yppats efter beslutet. Det framhålles i promemorian, att efter en längre tids förlopp de skäl, som föranlett beslutet, kunde tillmätas en annan betydelse än tidigare och föranleda ett mildare bedömande.

De av utlänningskommissionen föreslagna ändrade reglerna om skyldighet för den centrala utlänningsmyndigheten att inhämta utlänningsnämndens yttrande har lämnats utan erinran av de myndigheter, som yttrat sig över förslaget. *Utlämningsnämnden* har härom anfört följande.

Nämnden vill till en början framhålla, att föreskriften om nämndens hörande i ärenden angående verkställighet av utvisningsbeslut avser att tillvarataga utlännings politiska asylrätt, enär verkställande av utvisning i främsta rummet innefattar den för utlämningen synnerligen ingripande frågan, huruvida han bör befordras till sitt hemland eller om på grund av hans politiska asylrätt hinder härför kan anses föreligga. Väl är det ej av behovet påkallat att i lagen stadga skyldighet för kommissionen att inhämta nämndens yttrande, då exempelvis transportsvårigheter föranlett överlämnande till kommissionen av ärende rörande verkställighet av utvisningsbeslut men i likhet med kommissionen anser nämnden det vara önskvärt, att i lagen föreskrives skyldighet för kommissionen att inhämta yttrande av utlänningsnämnden i de fall, då utlämning i ärende angående verkställighet av avvisnings- eller förpassningsbeslut åberopat politiskt flyktingskap, som icke prövats i samband med beslutet om avvisningen eller förpassningen.

I de två första paragraferna (46 och 47 §§) av åttonde kapitlet i gällande utlänningslag ha sammanförts vissa regler av betydelse särskilt för rätten *Departements- chefen.*

att klaga över den centrala utlänningsmyndighetens beslut. Bestämmelserna innebära, att i ärenden angående utrese-, avvísings- eller förpassningsbeslut samt beslut rörande verkställighet av utvisning den centrala utlänningsmyndigheten är skyldig att, med vissa speciella undantag, före beslutets meddelande inhämta yttrande från utlänningsnämnden. Besvärsrätten över myndighetens beslut är så reglerad, att klagan må föras allenast om utlänningsnämndens yttrande i ärendet icke inhämtats eller nämnden eller någon dess ledamot yppat avvikande mening. På grund härav ha bestämmelserna om i vilka fall utlänningsnämnden skall höras framför allt den betydelsen, att de reglera besvärsrätten.

Utlänningskommissionens nu föreliggande ändringsförslag medför å ena sidan en utvidgning av besvärsrätten i vissa fall även till ärenden om verkställighet av *avvisning* eller *förpassning*. I dessa skulle den centrala myndigheten vara skyldig inhämta yttrande av utlänningsnämnden, om utlänningen vid verkställigheten åberopat politiskt flyktingskap, som icke tidigare prövats av nämnden. Klagan över verkställighetsbeslut i sådana ärenden skulle enligt de allmänna grunderna få föras om nämndens yttrande ej inhämtats eller nämnden eller någon dess ledamot yppat avvikande mening. Å andra sidan medför kommissionens förslag den begränsningen av besvärsrätten enligt gällande lag, att klagan över beslut om verkställighet av *utvisning* endast skulle få föras om politiskt flyktingskap åberopats och i så fall under samma förutsättningar som i fråga om beslut om verkställighet av avvisning eller förpassning.

De nu angivna ändringarna i förfarandet i ärenden om verkställighet av beslut om utlännings avlägsnande ur riket synas mig väl motiverade. Den viktigaste invändning som kan resas mot verkställighet av ett beslut av sådan art torde vara krav på asylrätt. Erfarenheten har även visat att utlännningar ofta underlåta att åberopa sådana skäl till dess verkställighetsfrågan blivit överhängande. Visserligen kunna även andra hänsyn än asylrättssynpunkter tala mycket starkt mot en utlännings avlägsnande ur landet, men dessa äro i regel av sådan art att de böra ha beaktats i själva beslutet om utlännings avlägsnande ur riket. Asylrättsfrågan aktualiseras däremot som nämnts ofta först vid verkställigheten. Jag anser mig därför böra tillstyrka den föreslagna utvidgningen av skyldigheten att höra utlänningsnämnden i ärenden om verkställighet av avvisning och förpassning. Likaledes kan jag tillstyrka begränsningen av samma skyldighet i ärenden rörande verkställighet av utvisning i sådana fall där politiskt flyktingskap icke åberopas. Verkställighetsärenden av sistnämnda slag röra i allmänhet frågor av teknisk art såsom anskaffande av lämplig transportlägenhet till avlägset land, visumfrågor m. m. och äro därför icke av samma natur som asylrättsprövningen.

De berörda båda paragraferna i utlänningslagen äro redan i gällande lag tämligen svåröverskådliga, och de föreslagna ändringarna fordra omfattande tillägg till lagtexten. Jag vill därför förorda, att i samband med ändringarna en redaktionell omarbetning av lagtexten vidtages så, att 46 § uppdelas på två paragrafer, 46 § och 46 a §. Samtidigt böra i 47 § göras vissa ändringar

av redaktionell art i anslutning till senare tillkommen lagstiftning. Det nuvarande sista stycket av vardera av 46 och 47 §§ torde lämpligen kunna överföras till tillämpningskungörelsen.

Förslaget medför redaktionella ändringar även i 49 §, som jämväl synes böra ändras i det hänseende som föreslagits i departementspromemorian.

I anslutning till principerna i nya rättegångsbalken böra vidare genomföras vissa ändringar i bestämmelserna i 51 § om förhör inför domstol i ärenden som handlägges enligt utlänningslagen. Sådant förhör bör anses som bevisupptagning utom huvudförhandling. Vad som föreskrives om biträde vid förhör bör jämkas på samma sätt som i 33 §. Sista stycket av 51 § synes kunna överflyttas till kungörelsen.

Övergångsbestämmelserna.

Enligt övergångsbestämmelserna till gällande utlänningslag utgår dennas giltighet den 30 juni 1947. I övergångsbestämmelserna stadgas emellertid, att uppehålls- eller arbetstillstånd må meddelas även för tid efter den 30 juni 1947, dock ej längre än för högst två år efter sistnämnda dag.

Statens utlänningskommission har framhållit, att kommissionen på grund av övergångsbestämmelsernas formulering saknade möjlighet att exempelvis den 1 maj 1947 bevilja en utlänningsuppehållstillstånd för tre år. Då det syntes önskvärt, att utlänningslagen icke lade hinder i vägen för att meddela längre uppehållstillstånd för sådana utlänningsförlängningar, som en längre tid varit bosatta i Sverige, ville kommissionen föreslå, att uppehålls- eller arbetstillstånd finge meddelas för en tid av förslagsvis fem år efter utgången av lagens förlängda giltighetstid.

Såsom jag förut angivit, anser jag att utlänningslagen i avvaktan på en mera genomgripande revidering bör provisoriskt förlängas på tre år, räknat från den 1 juli 1947. *Departements-
chefen.*

Den av utlänningskommissionen gjorda hemställan, att uppehålls- och arbetstillstånd skola få meddelas med giltighetstid upp till fem år efter utgången av lagens giltighetstid, sammanhänger med att kommissionen önskar införa en ny praxis i fråga om den tid, för vilken uppehålls- och arbetstillstånd i allmänhet beviljas. Avsikten är att i fråga om sådana utlänningsförlängningar, som bott i Sverige lång tid och mot vilka ingen anmärkning finnes, tillståndsperioderna skulle kunna successivt utsträckas, i vissa fall så långt som till fem år. För att detta skall kunna ske under den nu föreslagna, provisoriska lagens giltighetstid kräves en övergångsbestämmelse av det innehåll kommissionen föreslagit. Enligt min mening bör möjlighet öppnas för en dylik tillståndsgivning i de fall där kommissionen anser sig kunna tillämpa en sådan, och jag vill därför tillstyrka förslaget.

De ändringar, som motiveras av nya rättegångsbalkens ikraftträdande, böra träda i kraft först den 1 januari 1948. Detta gäller ändringarna i 33 § andra stycket, 42 § andra stycket, 44 § och 51 §. Såsom förut nämnts skall även ändringen i 31 § sista stycket träda i kraft sistnämnda dag.

I enlighet med vad i det föregående angivits har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag angående ändring i utlänningslagen den 15 juni 1945 (nr 315) samt om fortsatt giltighet av samma lag*, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

¹ Bilagan, som frånsett vissa mindre ändringar av redaktionell art är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 22 maj 1947.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden LAWSKI,
GYLLENSWÄRD,
NISSEN,
regeringsrådet KUYLENSTIERNA.

Enligt lagrådet den 22 maj 1947 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 9 maj 1947, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändring i utlänningslagen den 15 juni 1945 (nr 315) samt om fortsatt giltighet av samma lag.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av t. f. byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsassessorn N. E. Hedfeldt.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Åke Mossler.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 23 maj 1947.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena och statsrådet Mossberg anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 22 maj 1947 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 9 maj 1947 remitterade förslaget till *lag angående ändring i utlänningslagen den 15 juni 1945 (nr 315) samt om fortsatt giltighet av samma lag.*

Med förmälan, att förslaget av lagrådet lämnats utan erinran, hemställer föredraganden, att förslaget, sedan däri företagits vissa redaktionella jämkningar, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställa förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Nordvall.